

TEFSİR TARİHİ VE USULÜ

KISA ÖZET

KOLAYAOĞ

Ünite 1: Kur'ân'ın Nüzûlü ve Metinleşmesi

İslâm Dini'nin en önemli kavramlarından olan vahyin tanımı;

Sözlükte, gizli ve süratli bir şekilde bildirmek, bir şeyi başkasına intikal ettirmek, elçi göndermek gibi manalara gelen vahiy terim olarak, YüceAllah'ın insanlara ulaştırılmasını istediği mesajlarını peygamberlerine, alışılmışın dışında gizli bir yolla süratli bir şekilde bildirmesidir. İnsanların keyfiyetini bilemediği vahiy olayı, Allah ile Resûlü arasında, çok kısa bir sürede hızlıca gerçekleşen bir iletişim hâdisesidir.

Vahiy Resûlullah'a ilk önce, Hirâ dağında Alak sûresinin ilk beş âyetinin inmesiyle başlamış, sonra bir müddet kesilmiştir (fetret devri). Daha sonra Müddessir sûresinin baş tarafının inmesiyle vahyin gelişi devam etmiştir. Metlûv ve gayr-i metlûv kısımlarına ayrılan vahiy, Resûlullah'a çeşitli şekillerde gelmiştir.

Vahyin Keyfiyeti

Peygamberler, Allah'tan aldıkları vahiyleri insanlara tebliğ etmekle yükümlüdürler. Bu, onların insanlarla iletişim kurması demektir. Fakat tebliğ eden (elçi) ile kendilerine tebliğ edilen (muhâtap) arasında iletişimin sağlanabilmesi için şu iki şartın olması gerekir:

1. Mahiyet/ontolojik olarak eşit yani, aynı seviyede olunmalı.
2. Aralarında ortak bir dil/anlaşma vasıtası bulunmalıdır.

Aksi halde iletişim gerçekleşemez. Bu sebeple olmalı ki Resûlullah Cebrâil'den vahyi şu iki şekilden biriyle almıştır: Vahyi, ya melek beşer suretine girerek Resûlullah'a getirmiştir veya Resûlullah, beşer suretinden sıyrılıp melek suretine girerek Cebrâil'den almıştır.

Vahyin Çeşitleri

İslâm âlimleri vahyi, metlûv (okunan) ve gayr-i metlûv (okunmayan) olarak ikiye ayırmışlardır. Bu hususta Cüveynî'nin taksimi şöyledir:

1. Allah Cebrâil'i, Allah şöyle şöyle yapmanı emrediyor diye Resûlüne gönderir. Cebrâil de Allah'ın dediklerini kavrayarak Hz. Peygamber'e gelir ve Rabbinin söylediklerini ona iletir. Ancak Cebrâil'in Resûlullah'a getirdiği bu ibâre, Allah'tan aldığı ibârenin aynısidir.

2. Yüce Allah Cebrâil'e, "bu kitabı/metni Peygamber'e aynen oku" diye emreder; Cebrâil de en ufak bir değişiklik yapmadan Allah'ın kelâmını olduğu gibi/harfiyyen Resûlullah'a indirir. Bu da tıpkı hükümdarın elçisine yazılı bir mektup vererek, "bunu falana oku" diye emretmesi, elçinin de bu mektubun bir harfini bile değiştirmeden o kişiye aynen okuması gibidir. İşte bunun birinci kısmı hadîs/sünnet, ikinci kısmı ise Kur'ân olmaktadır.

Vahyin Geliş Şekilleri

Bu âyete göre vahiy üç şekilde gerçekleşmiştir:

1. Allah'ın iletmek istediği mesajları peygamberinin kalbine doğrudan bırakması/yerleştirmesi.
2. Vahiy peygamberine bir perde arkasından bildirmesi. Hz. Mûsâ'ya ağaçtan nidâ etmesi bu tür bir vahiy çeşididir.
3. Vahiy getirmekle görevlendirdiği bir meleği elçi olarak göndermesi. Kur'ân bu şekilde yani, Cebrâil vâsıtasıyla indirilmiştir.

Vahy Esnasında Görülen Haller

Vahiy esnasında Hz. Peygamber'de şu haller meydana gelmiştir:

1. Resûlullah'ın, en soğuk günlerde bile alnının terlemesi.
2. Resûlullah'ın üzerine büyük bir ağırlığın çökmesi.
3. Resûlullah'ın yanında bazen horultuya, bazen de arıgultusuna benzer bir ses işitilmesi

4. Resûlullah'ın sırt üstü yatarak üzerinin örtülmesi ve yüzünün kızarması.
5. Bunlardan başka vahiy inerken Resulullah'ın uykusu gelir, vücudu kaskatıkesilir ve ağırlaşır, üzerine sekînet iner, gözlerini belli bir noktaya dikerdi.

Vahiyle ilham arasında şu farklar bulunmaktadır:

1. Peygamberler kendilerine indirilen vahyin Allah katından olduğunu kesin olarak bilirler. İlhamın kaynağı belli olmadığı için onu alanlar onun nereden geldiğini bilemezler.
2. Vahiy vasıtalı, ilham ise vasıtasız olarak tecellî eder.
3. Vahiy olayı son bulmuştur, ilham ise devam etmektedir.
4. Vahiy bağlayıcıdır, ilham ise bağlayıcı değildir.
5. Vahiy umumî ve küllî, ilham ise hususî ve cüzîdir.
6. Vahiy yoluyla elde edilen bilgiler birbirleriyle çelişmez; ilham ile elde edilen bilgiler ise birbirleriyle çelişebilir.

Vahyin Yazıldığı Malzemeler

Resûlullah, kendisine indirilen âyet ve sûreleri, o devirde kullanılmakta olan yazı malzemelerine yazdırıyordu.

Bu malzemeler şunlardır:

1. Hurma ağacının, yaprakları, kabukları ve yapraklarının orta damarları.
2. İnce beyaz taşlar.
3. Kürek ve kaburga kemikleri.
4. İşlenmemiş deri.
5. İnce deri (rakk).
6. Çanak-çömlek parçaları.
7. Parşömen parçaları.
8. Tahtadan yapılmış levhalar.
9. Bez parçaları.

Vahye Ait Bazı Terimler

El-Hadarî: Hz. Peygamber seferde ve misafirlikte bulunmadığı zamanlarda inen vahiylerdir. Kur'ân'ın ekserisi bu şekilde nâzil olmuştur.

Es-Seferî: Hz. Peygamber yolculukta veya savaşta bulunduğu sırada nâzil olan vahiylerdir. Meselâ Nisâ sûresinin 176. âyeti, Hz. Peygamber seyir halinde iken indirilmiştir.

En-Nehârî: Gündüz nâzil olan vahiylerdir. Kur'ân-ı Kerîm'in ekserisi gündüz vahyedilmiştir.

El-Leylî: Geceleyin inen vahiylerdir. Meselâ Kasas sûresinin 56. âyeti, geceleyin; Tevbe sûresinin 118. âyeti, gecenin son üçte birinde inmiştir.

Es-Sayfî: Yaz mevsiminde nâzil olan vahiylerdir. Meselâ Nisâ sûresinin 176. âyeti, yazın Haccetu'l-Vedâ'da nâzil olmuştur.

Eş-Şitâî: Kış mevsiminde nâzil olan vahiylerdir. Meselâ Nûr sûresinin 11-26. âyetleri soğuk bir günde nâzil olmuştur.

El-Firâşî: Hz. Peygamber yatağında iken nâzil olan vahiylerdir. Meselâ Mâide sûresinin 67. âyeti, Hz. Peygamber Ümmü Seleme'nin yanında iken indirilmiştir.

El-Ardî: Hz. Peygamber yeryüzünde iken nâzil olan vahiylerdir. Kur'ân-ı Kerîm'in hemen hepsi Resûlullah yeryüzünde iken indirilmiştir.

Es-Semâî: Hz. Peygamber semâda iken inen vahiylerdir. Meselâ Bakara'nın 285. âyetinin Resûlullah Miraç'ta iken indirildiği rivâyet edilmektedir. Ancak bazı alimler bunu kabul etmemektedirler.

Müşrikler ve özellikle de oryantalistler tarafından vahiy hakkında öne sürülen asılsız iddiaların yanlış olduklarının kanıtı

Resûlullah'a vahiy geldiği esnada onda bir takım sıra dışı haller meydana gelmiştir. Bu nedenle müşrikler ona kâhin, şâir ve deli gibi menfi sıfatlar isnat etmişlerdir. Bunun üzerine, onda bu tür olumsuz sıfatların olmadığına dair âyetler inmiştir. Tıpkı müşrikler gibi müsteşrikler de vahiy esnasında görülen bu olağan dışı hallerin, sara hastalığının belirtileri olduğunu iddia etmişlerdir. Ancak bu iddianın da asılsız olduğu müspet ilimlerle ortaya çıkmıştır.

Vahiy hâdisesi, ilham, keşf, mükâşefe, basîret, ferâset, ilm-i ledün, marifet, tecellî ve sezgi gibi olaylardan tamamen farklıdır. Vahiy olgusu, sadece peygamberlere mahsustur.

Kur'ân'ın vahyedildiği gibi korunduğunun ispatı;

Önce Levh-i Mahfûz'a, sonra toplu halde Beytu'l-İzze'ye, oradan da Resûlullah'a, çeşitli hikmetlere binên 23 yılda peyderpey inen Kur'ân'ın âyet ve sûreleri, başta kendisi olmak üzere ashâb tarafından hem ezberlenerek ve hem de çeşitli yazı malzemeleriyle yazıya geçirilerek titizlikle korunmuştur. Böylece Kur'ân'ın, indiği gibi bize kadar ulaşması sağlanmıştır.

Kur'ân'ın, nuzûlünden Hz. Osman döneminde çoğaltılmasına kadar geçen süreç;

Satırlarda ve sadırlarda büyük bir hassasiyet ve itina ile muhafaza edilen Kur'ân'a karşı bu ilgi, Resûlullah'ın vefatından sonra da devam etmiştir. İlk halife Hz. Ebû Bekir döneminde Kur'ân, en küçük bir parçasının dahi kaybolmaması için bir cilt halinde toplanmıştır.

Hz. Osman döneminde, Kur'ân'ın kırâatı konusunda meydana gelen bir takım ihtilaflar neticesinde Kur'ân, Hz. Ebû Bekir döneminde toplanan Mushaf esas alınıp çoğaltılarak belli başlı şehirlere gönderilmiştir. Böylece Kur'ân'ın kırâatı üzerinde birliklik sağlanmıştır.

Hz. Osman, Kur'ân'ı çoğaltacak olan heyete, şu prensiplere göre çalışmaları talimatı verdi:

1. Çoğaltmada, Ebû Bekir döneminde toplanan Mushaf esas alınacaktır.
2. Çoğaltılacak nüshalara, Hz. Peygamber'in son arzada okumuş olduğu bir harf alınacak, geriye kalan altı harf alınmayacaktır.
3. Bu nüshalara tilâveti neshedilmiş âyetler yazılmayacaktır.
4. Heyetteki üyeler arasında lehçe bakımından herhangi bir ihtilaf çıkarsa, Kureyşlehçesi tercih edilecektir.
5. Birkaç Kur'ân nüshası istinsah edilerek çeşitli beldelere gönderilecektir. Bu beldelere gönderilen Kur'ân nüshalarına uyan diğer nüshalar aynen kalacak, uymayanlar bunlara göre tashîh edilecek, tashîhi mümkün olmayanların ise ya imhâsiya da mürekkeplerinin silinmesi sağlanacaktır.
6. Sûreler bu gün elimizdeki Kur'ân'larda olduğu şekilde tertîb edilecektir.
7. Çeşitli maksatlarla kaydedilen birtakım özel not ve kayıtlar bu Mushaf'lara yazılmayacaktır.

İnsanların Kur'ân'ı doğru okuyabilmeleri için yapılan çalışmalar;

Sonra Kur'ân'ın doğru olarak okunmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Ona, önce hareke görevi yapacak, sonra, şekilleri birbirine benzeyen harfleri birbirlerinden ayırmak için noktalar konmuştur. Üstelik, iltibas önlemek için, hareke yerine konan noktalarla şekilleri birbirine benzeyen harfleri birbirinden ayırmak için konan noktalar, farklı renklerde mürekkeple konmuştur. Daha sonra ise bu günkü harekeler konarak bu konuya son şekil verilmiştir. Bu şekilde onun yanlış okunmasının da önüne geçilmiştir.

Kur'ân'ın Toplanması

1. Hz. Peygamber hayatta olduğu müddetçe vahiy devam ediyordu. Bu nedenle bazı âyetlerin neshedilme ihtimali vardı. Hal böyle olunca Kur'ân'ın bir kitap haline getirilmesi bazı karışıklıklara sebep olabilirdi.
2. Âyet ve sûreler nuzül tarihine göre sıralanmıyordu. Bazen, daha önce inen bir sûreye, sonradan inen bazı âyetler ilave ediliyordu.
3. Vahyin tamamlanmasıyla Hz. Peygamber'in vefatı arasındaki süre, Kur'ân'ın bir cilt halinde toplanmasına yetecek kadar değildi. Âlimlerin çoğuna göre bu süre 9 gecedir. Kur'ân'ı bir araya toplamak için Zeyd b. Sâbit'in başkanlığında bir heyet kuruldu.

Zeyd b. Sâbit'in bu işin başına geçirilmesinin nedenleri şunlardır:

1. Zeyd, uzun süre vahiy kâtipliği yapan bir kişi idi.
2. Resûlullah hayatta iken Kur'ân'ın tamamını toplamıştı.
3. Zeyd, Kur'ân'ın tamamını ezberleyen ve onu en güzel şekilde okuyan sahâbîlerden biriydi.
4. Zeyd'in kırâati, Hz. Peygamber'in son arzada Cebrâil'e sunduğu kırâat idi.
5. Zeyd, çok zeki bir kişiydi.
6. Zeyd, bütün Müslümanların güvenini kazanmış olan biriydi.

Bu Özetin tamamını, Çıkış Sorularını, Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/index.php?route=product/search&search=%C4%B0LH1006>